

Чи можливо припинення зобов'язань за експортно-імпортними операціями шляхом зарахування зустрічних однорідних вимог?

ЗІР, категорія 114.02

Згідно з п. 1 ст. 601 Цивільного кодексу України від 16 січня 2003 року № 435-IV зі змінами та доповненнями зобов'язання припиняється зарахуванням зустрічних однорідних вимог, строк виконання яких настав, а також вимог, строк виконання яких не встановлений або визначений моментом пред'явлення вимоги.

Пунктом 1.11 розд. 1 Інструкції про порядок контролю за експортними, імпортними операціями, затвердженої постановою Правління Національного банку України (далі – НБУ) від 24 березня 1999 року № 136, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 28 травня 1999 року за № 338/3631 із змінами та доповненнями, передбачено, що експортна операція з поставки продукції, виконання робіт, надання транспортних, страхових послуг та імпортна операція можуть бути зняті з контролю за наявності належним чином оформлених документів про припинення зобов'язань за цими операціями зарахуванням, якщо:

- вимоги випливають із взаємних зобов'язань між резидентом і нерезидентом, які є контрагентами за цими операціями;
- вимоги однорідні;
- строк виконання за зустрічними вимогами настав або не встановлений, або визначений моментом пред'явлення вимоги;
- між сторонами не було спору щодо характеру зобов'язання, його змісту, умов виконання тощо.

Разом з тим, згідно зі ст. 387 Господарського кодексу України від 16 січня 2003 року № 436-IV зі змінами та доповненнями суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності після сплати передбачених законом податків та зборів (обов'язкових платежів) самостійно розпоряджаються валютною виручкою від проведених ними операцій, крім випадків запровадження НБУ вимоги щодо обов'язкового продажу частини надходжень в іноземній валюті.

Відповідно до ст.ст. 25 та 44 Закону України від 20 травня 1999 року № 679-XIV «Про Національний банк України» НБУ наділяється правом запроваджувати вимоги щодо обов'язкового продажу частини надходжень в іноземній валюті, а також встановлювати порядок проведення обов'язкового продажу та розмір надходжень в іноземній валюті, що підлягають обов'язковому продажу.

Згідно із п. 4 постанови Правління НБУ від 13 грудня 2016 року № 410 «Про врегулювання ситуації на грошово-кредитному та валютному ринках України» (далі – Постанова № 410) уповноважені банки не можуть знімати з контролю експортні операції клієнтів на підставі документів про припинення зобов'язань зарахуванням зустрічних однорідних вимог:

- в іноземній валюті 1-ї групи Класифікатора іноземних валют та банківських металів, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 04 лютого 1998 року № 34 (у редакції постанови Правління НБУ від 19 квітня 2016 року № 269) (зі змінами)/російських рублях (незалежно від суми операції);

- в інших валютах (якщо загальна сума зобов'язань, що припиняються зарахуванням у межах одного договору щодо експорту товарів, перевищує в еквіваленті 500000 доларів США).

Вимоги п. 4 Постанови № 410 не поширюються на випадки припинення зобов'язань зарахуванням зустрічних однорідних вимог за операціями операторів телекомунікацій з оплати міжнародних телекомунікаційних послуг (міжнародного роумінгу та пропуску міжнародного трафіка).

Відповідно до п. 1 постанови Правління НБУ від 12 червня 2018 року № 65 «Про запровадження обов'язкового продажу надходжень в іноземній валюті та встановлення розміру обов'язкового продажу таких надходжень» встановлено вимогу щодо обов'язкового продажу на міжбанківському валютному ринку України надходжень в іноземній валюті із-за кордону на користь юридичних осіб, які не є уповноваженими банками, фізичних осіб – підприємців, іноземних представництв (крім офіційних представництв), на рахунки, відкриті в уповноважених банках для ведення спільної діяльності без створення юридичної особи, а також надходжень в іноземній валюті на рахунки резидентів, відкриті за межами України на підставі індивідуальних ліцензій Національного банку України.

З урахуванням вищезазначеного уповноважені банки не можуть знімати з контролю експортні операції клієнтів на підставі документів про припинення зобов'язань зарахуванням зустрічних однорідних вимог.

Разом з тим, для отримання більш конкретної відповіді необхідно звернутись до контролюючих органів ДФС з обов'язковим наданням документів, що стосуються конкретної ситуації.